Jacob Bøggild

DEN MÆRKVÆRDIGE INSTITUTION KALDET LITTERATUR

tanker om den kunstneriske frihed, der tages i et digt af Madame Nielsen

Grundlovsdag, den 5. juni, er i Danmark den dag, hvor vi fejrer vores forfatning, som er funderet i den grundlov, der på denne dato i 1849 blev underskrevet af kong Frederik den 7. Samme grundlov markerede afslutningen på enevælden og indførelsen af en demokratisk styreform. Den årlige fejring af Grundlovsdag er således en fejring af det danske demokrati og alle de fortræffeligheder, vi forbinder det med i højskolebevægelsens og andelsforeningernes hjemland. Vi fejrer, at vi opfatter os som frie – en frihed der gælder for både Loke og Thor – og lige: en lighed i muligheder og i økonomisk henseende, vi tænker er noget nær enestående i verden. Markante politikere, herunder diverse partiledere, holder denne dag taler ved folkelige møder rundt om i landet. Alle hylder de grundloven og demokratiet, også dem til højre i det politiske spektrum, der mener, at det er gået for vidt med den økonomiske lighed og dem til venstre, der har den modsatte opfattelse.

Grundlovsdag, den 5. juni, i 2021 offentliggjorde forfatteren Madame Nielsen et digt i dagbladet *Politiken*. Digtet var et bidrag til en klumme eller rubrik med titlen *Breaking poesi*, som forskellige forfattere på skift bidrager til. At Nielsens digt blev offentliggjort på grundlovsdag var ingen tilfældighed, tværtimod. Der er i den grad tale om et lejlighedsdigt, et digt skrevet til netop denne lejlighed i netop dette år. Der er i den grad tale om et stykke *breaking* poesi med næsten samme aktualitet som et stykke *breaking news*. Digtet begynder med disse linjer:

> Hvis jeg nu
> lørdag den 5. juni 2021
> altså Grundlovsdag
> skriver i et førende dansk dagblad
> det mest indflydelsesrige
> magtfulde
> at:

Betydningen af, at digtet offentliggøres på netop denne dag i dette år, markeres som det første. Den umiddelbare fortsættelse lyder som et ekko fra de mange konspirationsteoretiske ekkokamre, der findes på nettet, nærmere bestemt dem, som opfatter coronapandemien som en løgn, der er konstrueret af de magthavere, som vil kontrollere os:

> Corona er en løgn
> En konspiration
> Der findes ingen covid-19-virus
> 'Covid-19' er en fiktion skabt af magthaverne
> Det vil sige regeringerne og deres hof af 'eksperter'
> Endnu et forsøg på at fratage os almindelige borgere
> Vores frihedsrettigheder
> Og afmontere demokratiet

Umiddelbart er der altså tale om et forsvar for det demokrati, vi fejrer på dagen. Men det, som det angives at være truet af, er som sagt en konspirationsforestilling af den art, man normalt forbinder med forvirrede og sekteriske individer. Som også sagt finder sådanne individer sammen om at bekræfte hinanden i deres opfattelse i fora på nettet, der betegnes som ekkokamre. Et ekkokammer er et forum, der er hermetisk lukket omkring en gruppe af ligesindede, der kan gejle sig selv og hinanden op i stadig vildere vildfarelser. Men det er ikke forbudt at fare vild i vildfarelser, så længe man holder sig inden for bestemte grænser. Grundloven sikrer os også ytringsfrihed i vid udstrækning. Grænsen går, hvor det, man ytrer, kan opfattes som en opfordring til vold eller er groft diskriminerende eller injurierende. Denne grænse overskrides ikke af digtets første 15 linjer, der her er blevet citeret.

Men i fortsættelsen spidser digtet til. Det fokuserer nu på den danske sammenhæng og forudsiger, at regeringen med statsminister Mette Frederiksen i spidsen vil opfinde en fjerde bølge af pandemien, der vil medføre nye restriktioner og forbud og endda muliggøre en bekvem *endlösung* på det, der betegnes som ældrebyrden – det bliver en bekvem anledning til at give de gamle, der belaster statens finanser, en sidste sprøjte. Men fjerde gang, hedder det, "siger vi STOP!". Fjerde gang "bliver ingen fiktion / men en virkelig / OPSTAND!". Nu, hedder det videre:

> Tager vi endelig magten
> Fra magten
> Afsætter hendes Majestæt Dronning Mette den Første
> Og hendes Regering og hof af 'eksperter'

Vi opstiller en guillotine på Christiansborg Ridebane
Og befrier dem alle for deres forræderiske hoveder

Hermed er grænsen, skulle man tro, endegyldigt overskredet. Noget sådant kan man ikke ytre i det offentlige rum uden at blive retsforfulgt. Adskillige, som har ytret noget lignende på et socialt medie som for eksempel *Facebook* har måttet sande, at der er grænser for ytringsfriheden i det offentlige rum. Og et socialt medie anses juridisk for at være en del af det offentlige rum, hvilket nok er kommet bag på en og anden, der har brændt fingrene og fået ørerne i maskinen på grund af ytringer formuleret i et opslag, som minder om dem, man kan læse i Madame Nielsens digt. At *Politiken* er et medie, der befinder sig i det offentlige rum, kan der ikke herske tvivl om. Så hvordan kan det gå til, at forfatteren Madame Nielsen ikke er blevet retsforfulgt på grundlag af de ekstreme ytringer, der fremsættes i digtet?

I det følgende vil jeg diskutere dette spørgsmål. Jeg vil sætte fokus på, hvorledes der gælder særlige regler – eller måske rettere undtagelser fra gængse regler – så snart ytringer optræder i et medie, der opfattes som et litterært ditto. Så snart der er tale om en tekst, der offentliggøres i regi af den institution, der går under navnet litteratur, er der anderledes vide beføjelser. Dette forhold diskuterer den franske tænker Jacques Derrida i et interview, der er blevet trykt med titlen "This Strange Institution Called Literature". Inden jeg kommer til Derrida, vil det være nyttigt at runde to tilfælde af kritik af statsminister Mette Frederiksen i det offentlige rum.

Det første tilfælde er en aktion eller happening foretaget af personer med løsere tilknytning til bevægelsen Men in Black. Det andet tilfælde er den tale, som forfatteren Jonas Eika holdt i 2019 ved den lejlighed, hvor han fik overrakt Nordisk Råds Litteraturpris for novellesamlingen *Efter Solen*. Disse to tilfælde vil give nyttig kontur til diskussionen af Madame Nielsens digt i lyset af Derridas tanker om de beføjelser, den særlige kunstneriske frihed, den litterære institution nyder godt af. Derridas tanker kan til gengæld ikke til fulde oplyse, hvad der er på færde i tilfældet med Madame Nielsens digt. Derfor bliver det nødvendigt også at runde et afsnit fra Søren Kierkegaards *Om Begrebet Ironi*, hvor Kierkegaard skriver om ironikerens nydelse, som beror på en særlig negativ form for frihed, og vedkommendes dertil knyttede ageren i det offentlige rum. Til slut vil jeg runde et essay, som Madame Nielsen offentliggjorde i *Politiken* i februar 2022. Essayet er et indlæg i en litterær fejde, som Nielsen har kørende med forfatterkollegaen Thomas Boberg. I essayets indledning undrer Madame Nielsen sig over, hvordan det kan gå til, at digtet fra grundlovsdag året før stort set ikke affødte nogen reaktioner. Essayet indeholder, som jeg kommer ind på, stik modsatrettede karakteristikker af digtet.

Tilfældet Dukkeafbrændingen

Men in Black ser udadtil ud til at være en løsere organiseret gruppe, som er organiseret omkring og ud fra den form for fora på nettet, der som omtalt betegnes som ekkokamre. Gruppen går sandsynligvis på tværs af traditionelle politiske skel, idet den omfatter repræsentanter fra både højre og venstre side af det politiske spektrum – samt givet folk, der slet ikke orienterer sig ud fra traditionelle politiske positioner. Man er fælles om at gå ind for mere eller mindre uindskrænket frihed og i den forbindelse anse coronapandemien for et kontrolmiddel, der er opfundet af magthaverne for at indskrænke friheden og kontrollere befolkningen. Det tilfælde, jeg interesserer mig for, indtraf ved en demonstratuion mod coronarestriktionerne, som blev afholdt den 23. januar 2021. Her blev en dukke, forestillende Mette Frederiksen, hængt op i en lygtepæl og afbrændt. Dukken var påhæftet et skilt, hvor der stod: ”Hun må og skal aflives”. Efterfølgende blev tre demonstranter anholdt. De blev i første omgang sigtet efter paragraffer i straffeloven, som tages i anvendelse ved mistanke om forbrydelser mod staten (§ 113 og § 115). Den konkrete sigtelse gik på, at man ville true regeringen og få den til at ændre politik. Strafferammen indikerer, at der er tale om en alvorlig sag. Man kan idømmes 16 års fængsel eller en livstidsdom, hvis man kendes skyldig. Oven i købet kunne en coronasærlov komme i spil, der giver mulighed for en fordobling af straffen. Det kan umiddelbart lyde drakonisk at risikere en dobbelt livstidsdom som straf for at afbrænde en dukke. Men ledsageteksten har selvfølgelig været en skærpende omstændighed.

Imidlertid nåede statsadvokaten frem til, at man ikke kunne opretholde sigtelsen efter disse paragraffer, da det ikke kunne bevises, at der var et klart mål om at tvinge regeringen til at ændre politik. I stedet blev mændene tiltalt efter paragraf 119 i straffeloven, som omhandler trusler eller vold mod offentligt ansatte. Det er stadig en alvorlig sag. Handlingen er foretaget i det offentlige rum og den var led i en demonstration vendt mod regeringens politik. Det kan ikke diskuteres. Mændene har muligvis forsvaret sig med, at der alene var tale om en grovkornet spøg, og at ledsageteksten bare spillede på sagen om aflivning af mink, men det har ikke forhindret, at tiltale blev rejst og at sagen kom for retten.[1]

Hvis afbrændingen af en dukke, der forestillede Mette Frederiksen og var påhæftet et skilt med samme tekst, var indgået i noget, der var annonceret som en kunstnerisk performance eller happening, udført af en eller flere anerkendte kunstnere, ville det så kunne have passeret uden at føre til tiltale i henhold til straffeloven? Ville det være inden for rammerne af, hvad der gælder som kunstnerisk frihed for kunstnere? Man kan jo bare

sammenligne med den allerede citerede passus fra Madame Nielsens digt: ”Tager vi endelig magten / Fra magten / Afsætter hendes Majestæt / Dronning Mette den Første / Og hendes Regering og hof af ’eksperter’ / Vi opstiller en guillotine på Christiansborg Ridebane / Og befrier dem alle for deres forræderiske hoveder”. Teksten er umiddelbart læst lige så utvetydig som ”Hun må og skal aflives”, og den kan på ingen måde siges at spille satirisk på en sag som minksagen. Her er altså et klart eksempel på, at der er stor forskel på, hvordan man kan tillade sig at agere i det offentlige rum, hvis man enten er almindelig borger eller kunstner.

Tilfældet Jonas Eika

Jonas Eikas takketale ved den ceremoni, hvor han fik overrakt Nordisk Råds Litteraturpris i 2019 er et eksempel på, hvordan man som forfatter og kunstner kan bruge sin ytringsfrihed til at kritisere magten på en måde, der i situationen er kontroversiel og skaber opmærksomhed, men som juridisk set er aldeles legitim. Eika reserverede en pæn del af sin ganske korte takketale til en direkte kritik af Mette Frederiksen. Kritikken gjaldt den udlændinge- og socialpolitik, der føres af den regering, Mette Frederiksen står i spidsen for, og Eika lagde ikke fingrene imellem:

> Jeg taler til den danske statsminister, (som også sidder i denne sal).
> Mette Frederiksen, som står i spidsen for et socialdemokrati, der er kommet til magten ved at overtage den forrige regerings racistiske sprog og politikker.
> Mette Frederiksen, som kalder sig for Børnenes Statsminister, men fører en udlændingepolitik der splitter familier ad, gør dem fattige, og udsætter både børn og voksne for en langsom, nedbrydende vold i landets såkaldte Udrejsecentre. Luk Sjælsmark, luk Kærshovedgård, Luk Ellebæk, afskaf hele lejrsystemet.
> Mette Frederiksen og socialdemokratiet, der siger, at de kæmper for velfærd og billige boliger, men gennemfører det hidtil største angreb på den almene boligsektor. Mette Frederiksen og socialdemokratiet der siger, at ”I Danmark er vi alle lige”, men med den såkaldte ghettoplan vil forskelsbehandle borgere efter herkomst og klasse. I Danmark er racismen både kulturel og juridisk, i Danmark har vi statsracisme.

I praksis undsiger Eika her netop, hvad jeg har fremhævet som noget af det, vi fejrer Grundlovsdag, nemlig at vi i Danmark i usædvanlig grad er lige hvad økonomi og muligheder angår. Det er løgn, siger Eika, der

forskelsbehandles i stor stil og det er den førte politik, som er årsag til det. Man bliver, på basis af lovgivning, behandlet forskelligt alt efter hvilken samfundsklasse, man tilhører, og hvilken etnicitet, man er født med. Vi har, hedder det kort og godt, statsracisme i Danmark.

Eika fik i høj grad formidlet sit budskab. Talen vakte stort røre og fik stor mediemæssig opmærksomhed – i modsætning til Madame Nielsens digt, hvilket jeg vender tilbage til. Det skyldes ikke, at Eika har en ganske særlig status blandt danske kunstnere og forfattere. Det skyldes, selvfølgelig, at Mette Frederiksen, som Eika fremhæver, var til stede i salen. At statsministeren skulle sidde og høre på denne hvast formulerede kritik, og finde en grimasse der kunne passe i situationen, var selvfølgelig en god historie. Om en sådan kritik nytter noget, om den flytter holdninger og vinder gehør hos andre end dem, der i forvejen er enige, er svært at sige. Eika risikerer selvfølgelig fortrinsvis at cementere sin position som medlem af en kulturel elite og en kreativ klasse, der rutinemæssigt lægges for had af højrepopulistiske politikere. Men som forfatter og kunstner er man selvfølgelig i sin gode ret til at sige sin mening og prøve at få sit budskab igennem ved at udnytte de fora, man har adgang til.

I realiteten abonnerer Eika på en veldefineret rolle, man kan påtage sig som kunstner og forfatter. Han spiller rollen som samvittighedsfuld intellektuel, der udtaler sig på basis af en særlig integritet, forfattere og kunstnere traditionelt formodes at besidde. Rollen er beslægtet med den, pressen formodes at kunne spille som en fjerde, uafhængig og kontrollerende magtinstans i samfundet. Som en del af den samlede ytringsfrihed i et samfund som det danske har pressen sin pressefrihed og dermed ret, hvis ikke pligt, til at holde øje med statsmagten og kritisere den, hvis den misbruger sin magt. Den rolle. som pressen og intellektuelle som kunstnere og forfattere formodes at spille som kontrollanter og potentielle kritikere af statsmagten, har selvsagt rødder tilbage til oplysningstidens ideal om, at alle, som er udstyret med forstand, har pligt til at bruge den i almenvellets interesse.

Sammenligner man med Eika, er det aldeles evident, at det *ikke* er en sådan rolle, Madame Nielsen forsøger at spille eller udfylde med sit digt. At Eika mener, hvad han sagde ved ceremonien, er man overhovedet ikke i tvivl om. Omvendt er det meget svært at forestille sig, at Madame Nielsen uden videre mener, hvad hun skriver i digtet – selv om man selvsagt ikke kan udelukke det. Så hvilken rolle er det egentlig, Madame Nielsen spiller, og hvordan kan hun slippe afsted med at skrive, hvad hun skrev? Det er de to spørgsmål, som nu, forhåbentlig, fremstår klare og tydelige. Det er navnlig det sidste spørgsmål, som Derrida gerne skulle kunne hjælpe os med at besvare. Det vil jeg nu undersøge, om han kan.

Licensen til at sige alt

Derek Attridge har redigeret en antologi med tekster, hvor Derrida beskæftiger sig med litterære tekster, som hedder *Acts of Literature*. Han indleder den med en nedskreven version af et interview, han har gennemført med Derrida. Interviewet omhandler spørgsmålet om, hvad litteratur egentlig er for en størrelse og har fået titlen "This Strange Institution Called Literature". Derrida siger tidligt i interviewet dette om denne sære institution:

> The space of literature is not only that of an instituted *fiction* but also of a *fictive institution* which in principle allows one to say everything. To say everything is no doubt to gather, by translating, all figures into one another, to totalize by formalizing, but to say everything is also to break out of [*franchir*] prohibitions (36).

At sige alt har, som det fremgår, to mulige betydninger ifølge Derrida. Der er både en totaliseringsbestræbelse, som må dreje sig om, at litteraturen søger at nå frem til så omfattende et udtryk som muligt i en bestræbelse på at få formuleret det, der ellers ikke lader sig formulere. Men det er ikke det, som det drejer sig om her. Det drejer sig om den anden betydning af at sige alt, hvilket vil sige at sige hvad som helst, også det som det ellers ikke er tilladt at sige. Det er det, som fordrer en særlig ret, en særlig form for frihed eller tilladelse, som litteraturen er i stand til eller har lov til at tage sig eller give sig selv:

> The law of literature tends, in principle, to defy or lift the law. It therefore allows one to think the essence of the law in the experience of "everything to say". It is an institution which tends to overflow the institution (36).

Dette er uden tvivl rigtigt, men det er selvfølgelig også et forhold der er historisk betinget. Som Derrida fremhæver, er denne litteraturens licens til at sige hvad som helst knyttet til en moderne ide om demokrati, som er opstået i de såkaldt vestlige samfund. Der er tale om en delmængde af de almene frihedsrettigheder, som gør sig gældende i de vestlige demokratier, og som har rødder tilbage til oplysningstiden. Men der er altså samtidig tale om en udvidet licens, en ret til uden konsekvenser at sige noget, som ellers ville blive sanktioneret. Denne licens, der knytter sig til den litterære institution som én blandt andre samfundsmæssige institutioner, er altså opstået under særlige historiske omstændigheder i en begrænset del af verden og der er ingen garantier for, at den vil bestå. Som bekendt rulles frihedsrettigheder af forskellig art i disse år tilbage rundt omkring i verden

– også i dele af den, som vi opfatter eller opfattede som tæt på os selv. Hvad Madame Nielsen skrev om at kappe hovedet af Dronning Mette og hendes hof af eksperter er åbenlyst omfattet af denne licens, da det ingen strafferetslige konsekvenser overhovedet fik for forfatteren.

I første omgang ville man måske mene, at litteraturens licens har at gøre med, at det er tilladt at fremskrive litterære karakterer, som kan give udtryk for de mest ekstreme holdninger. Her ved man, at der er tale om en litterær frembringelse, og man har en formodning om, at forfatteren har en dybere mening med, hvad vedkommende skriver, for eksempel at fremstille det ekstreme til skræk og advarsel. Der er tale om fiktion, og der er sikkert en opbyggelig mening med den tilsyneladende galskab. Dette lyder betryggende, men det er åbenlyst langt fra en dækkende betragtning i forhold til, hvad der er eller kan være på færde. Som senere årtiers autofiktion har belært os om, er det ikke altid muligt at differentiere skarpt mellem forfattere og de karakterer, de fremskriver på papiret. Som Derrida påpeger, omfatter licensen forfatteren selv:

> What we call literature (not belles-lettres or poetry) implies that license is given to the writer to say everything he wants to or everything he can, while remaining shielded, safe from all censorship, be it religious or political (37).[2]

Den forfatter, der aktuelt kalder sig Madame Nielsen, er selvsagt et glimrende eksempel på, at man ikke altid kan skelne skarpt mellem forfatteren og karakteren. Men hvordan skal man forstå Derridas sondring mellem litteratur, hvor den bemeldte licens gør sig gældende, og så "belles-lettres" eller poesi? Er den tekst, vi her diskuterer, ikke netop et digt, og altså poesi, endda "breaking poesi"?

Udsagnet skal nok forstås således, at den litterære licens ikke har noget at gøre med, hvad man kan kalde for litteraturens æstetiske funktion, det 'skønne' der fremhæves i kraft af en betegnelse som 'skønlitteratur'. Det er ikke det aspekt ved litteraturen, som handler om at behage den gode smag, det drejer sig om. Digte er ikke per definition belletristiske, de kan sagtens have en karakter, som gør dem til den form for litteratur, der betjener sig af licensen til at sige hvad som helst. Men litterær prosa kan omvendt også have en markant æstetisk dimension og samtidig overskride grænserne for, hvad der normalt er tilladt at formulere. Derridas distinktion skal nok forstås som en historisk og kulturel ditto og ikke som genremæssigt funderet.

Faktisk kan det være nyttigt at se på Madame Nielsens digt i forhold til distinktionen.[3] Et digt kan også antage mange former, men her genkender vi i hvert fald umiddelbart digtet som digt i kraft af linjebruddene og den

deraf følgende flossede højrekant. Der benyttes også den konvention, at lade verslinjer begynde med stort uanset om de markerer begyndelsen på en ny sætning eller ej. Dette er en højtidelighedsmarkør, en fremhævelse af verslinjen som højstemt enhed, man kunne måske betegne det som et traditionelt belletristisk greb. Men her er det umiddelbart set ikke gennemført konsekvent, hvilket jeg vender tilbage til.

Den flossede højrekant er tydeligvis ikke frembragt ved tilfældige linjebrud. Tegnsætning som punktummer og kommaer, herunder kommaer ved opremsninger, er udeladt. En verslinje lyder for eksempel: ”Og erklære undtagelsestilstand restriktioner udgangsforbud”. Dog forefindes der tegn i form af kolonner, spørgsmålstegn og udråbstegn. Et udråbstegn har endda fået sin egen verslinje! Den manglende tegnsætning kompenseres der for på den måde, at linje- eller versbruddene er forholdsvis logiske. De fleste verslinjer har karakter af sætninger, klart afgrænsede sætningsdele og appositioner. Der er således få markante enjambementer. Men nogle er der – i hvert fald tilsyneladende:

> En bølge af demonstrationer i hundrede
> Tusindvis vil vi marchere i samlet trop gennem byerne
> Om nødvendigt
> Og det bliver nødvendigt! bevæbnede
> Tager vi endelig magten
> Fra Magten

Der er her ikke tale om knækprosa, men om gennemtænkte enjambementer. ”Tusindvis” sætter trumf på i forhold til ”hundrede”, vi tager magten bevæbnede, ved en væbnet opstand, understreges det ved versbruddet, og vi tager den fra ”Magten” understreger det efterfølgende versbrud.

Samtidig med at indholdet er aldeles grænseoverskridende, er der altså brugt traditionelle digteriske virkemidler som stort begyndelsesbogstav ved hver verslinje og motiverede enjambementer (et træk der fortrinsvis er knyttet til frie vers, hvor det ikke er metret, der dikterer versbruddet). Dertil er tegnsætning i stor stil udeladt, hvilket er er træk man sjældent ikke træffer i nyere lyrik. Formmæssigt indskriver digtet sig i kraft af disse greb i den traditionelle litterære institution, både af ældre og nyere dato.

Også et fænomen som allusioner til tidligere litteratur, der hører til den traditionelle litterære institution, optræder. Grundlovsdag ligger tidsmæssigt tæt op til midsommer, altså Sankt Hans. Dette er en anden lejlighed, vi ynder at fejre i det fri i Danmark. Gerne med den traditionelle hekse-dukkeafbrænding (!) og afsyngelse af midsommervisen. Måske er det den tidsmæssige association, der motiverer følgende afsnit af digtet:

Men lur mig om der ikke snart
Lad os sige til Sankte Hans
Ifølge 'eksperterne' og regeringen
Pludselig kommer en 'fjerde bølge'

Fjerde bølge varsles ikke til Sankt Hans, men til "Sankte Hans". Det er en slet skjult allusion til Holger Drachmanns midsommervise, hvor der optræder verslinjerne: "Men den skønneste krans / bli'r dog din, Sankte Hans". Allusionen får dog samtidig en vrængende karakter i konteksten, så igen er der en dobbelthed, der gør sig gældende. Noget lignende gælder en anden allusion, man måske kan betegne som kulturel. Der opfordres ikke til, at vi klynger Dronning Mette og hendes hof af eksperter op i nogle lygtepæle, men til at vi opstiller en guillotine på Christiansborg Ridebane og kapper hovederne af dem. Det er selvsagt en allusion til den franske revolution og dermed både til idealerne om frihed, lighed og broderskab, idealer med rod i oplysningen, og til det såkaldte rædselsregime, som den udartede til. Også denne allusion opfatter jeg som dobbeltbundet i konteksten.

Fiktion

Vi er dog ikke færdige med at diskutere digtgenren i nærværende sammenhæng. Normalt opfatter vi ikke digte som fiktion, som noget der er fundet på og fortalt for at illudere en eller anden form for virkelighed. Udtrykket "fortællende fiktion" vil nærme sig at være en pleonasme. Men Derrida sætter i en vis udstrækning lighedstegn mellem litteraturen som denne særlige institution og fænomenet fiktion.[4] Som jeg allerede har citeret ham for: "The space of literature is not only that of an instituted *fiction* but also a *fictive institution* which in principle allows one to say everything" (36).

Men hvad er fiktion overhovedet ud fra den opfattelse, der ligger bag et udsagn som dette? Derrida gør det ikke nemmere at nå frem til et svar, når han konstaterer følgende: "Not all literature is of the genre or the type of "fiction", but there is fictionality in all literature". (…) And it is through this fictionality that we try to thematize the "essence" or the "truth" of "language"" (49). Lad os i første omgang holde fast i ideen om, at mens ikke al litteratur deltager i den genre, man kan betegne som fiktion, så er der fiktion i al litteratur.

Tilsyneladende understreger Madame Nielsen, at der er en fiktiv dimension ved digtet. Det markeres allerede med den første linje, at der er tale om noget, der er fabuleret og på skrømt, fingeret og hypotetisk, et "som om" og ikke tingen i sig selv:

Hvis jeg nu
lørdag den 5. juni 2021
altså Grundlovsdag
skriver i et førende dansk dagblad

Derpå følger i første omgang en række konspirationsteoretiske udgydelser. Men de er altså omspændt at dette "Hvis jeg nu", som lader sig læse som en fiktionsmarkør, et fiktionens 'hvad nu hvis'. De fire verslinjer gentages og derpå følger det mere manifestagtige opråb, der opfordrer til voldelig opstand og revolution. De to gange "Hvis jeg nu" er referencepunkterne for det spørgsmål, der stilles til slut: "Er det så et digt?", som jeg i sagens natur også vender tilbage til.

Allerede nu kan det imidlertid bemærkes, at det er "Hvis jeg nu"-passagerne og "Er det så et digt?"-passagen, altså formelt set metapassagerne, som er skrevet uden stort begyndelsesbogstav ved hver verslinje. Passagerne med det kontroversielle indhold er altså i denne henseende 'æstetiske' i formen på traditionel vis, mens de bemeldte metapassager, der, i hvert fald for de første tos vedkommende, markerer det skrevnes egenskab af fiktion, ikke er det. Spillet er komplekst, det må man lade Madame Nielsen.

Umiddelbart kan man tolke situationen således, at Madame Nielsen på subtil vis markerer, at det skrevne tilhører eller deltager i den fiktion, som i en vis udstrækning falder sammen med den sære litterære institution. Det er som om, hun får tilkendegivet, at hun godt er klar over, at hun befinder sig inden for den licens til at formulere sig, som man behager, der er litteraturens privilegium, og at hun ustraffet kan ytre, hvad der her ytres. Det er som om, hun tilkendegiver, at hun har lov, at hun er i sin gode ret til at "defy or lift the law", at hun er med til at bestemme, udfordre og udvide grænsen for, hvad det er muligt at skrive uden at blive retsforfulgt for det.[5]

Derrida pointerer videre, at en af de store vanskeligheder ved at tale om fiktion og litteratur er, at disse størrelser ikke har nogen essens. Selv citerbare ud over eller uden for deres tilblivelseskontekst, kan litterære og fiktive tekster citere alle mulige andre tekster, som tilhører eller deltager i helt andre genrer. "Fiktion" eller "litteratur" er en form for immaterielt mærke, som i princippet kan omspænde enhver form for sproglig ytring og give den sær-status. Det forekommer at være et markant element i digtet af Madame Nielsen. Det afsnit af digtet, der følger efter den første "Hvis jeg nu"-passage, virker som et opkog af udgydelser, man ville kunne læse i de bemeldte ekkokamre på nettet, for eksempel fora oprettet eller benyttet af grupperinger som Men in Black. Afsnittet lader til at være aldeles 'parasitært' i denne henseende, men det kan man i sagens natur ikke være sikker på.

Den anden "Hvis jeg nu"-passage bereder vejen for, hvad der betegnes som et "opråb", der afsluttes med omtalte opfordring til voldelig opstand, men betingelsen for, at det kommer så vidt, formuleres som endnu en 'hvad nu hvis'-passage, der, i hvert fald principielt, sætter det fingerede og hypotetiske i anden potens:

> Men lur mig om der ikke snart
> Lad os sige til Sankte Hans
> Ifølge 'eksperterne' og regeringen
> Pludselig kommer en 'fjerde bølge'
> Af den ikke-eksisterende 'pandemi'
> Og dermed endnu en anledning til
> At give tusindvis af vores forældre og bedsteforældre
> Den sidste sprøjte
> Og dermed slippe af med den såkaldte 'ældrebyrde'

Først da, hvis denne 'betingelse' opfyldes, hvis fjerde gang indfinder sig, siger vi ifølge digtet stop og nej og gør oprør. Udsagnet er ekstremt vanskeligt at forholde sig til. På den ene side var det aldeles forudsigeligt, at der ville komme en bølge mere af covid-19. Men lige så sikkert var det på den anden side, at det ikke ville blive til "Sankte Hans", men først hen på efteråret – sådan som det også kom til at gå. Men denne bølge, der begyndte i efteråret 2021, var i Danmark immervæk kun den tredje, og den varede vinteren over. Den fjerde bølge er i Danmark først den, der sandsynligvis indfinder sig nogle måneder ude i fremtiden i forhold til, hvornår jeg nedfælder dette. Dermed er det umuligt at holde digtet fast som et udsagn, der handler om den konkrete og såkaldt virkelige verden. Medmindre man alene fokuserer på intentionen bag det. Men kan man det?[6]

I hvert fald er der elementer af digtet, som er vanskelige at forbinde med nogen form for intentionalitet, man ville forbinde med Madame Nielsen og tidligere inkarnationer af Nielsen. Specielt national eller dansksindet, har ingen af disse inkarnationer forekommet at være. Tværtimod har de givet indtryk af et internationalt engagement, hvor de blandt andet har rejst til Irak, USA og Iran i demokratiets angivelige tjeneste og har vandret med flygtningestrømmen gennem Østeuropa. Men selv om covid og forholdsreglerne imod pandemien i højeste grad er internationale fænomener, så begrænser digtet sig i bemærkelsesværdig grad til at adressere en dansk, national kontekst. De magthavere, der udgør konspirationen, er i digtet først og fremmest den danske regering, anført af Dronning Mette, og dens hof af eksperter. Selv om miljøproblemer er grænseoverskridende, og påbuddet om masker næsten har været universelt, så er maskerne noget skidt, fordi

de ”gør os syge og forurener vores danske natur”. Desuden fremhæves det, at jeget, hvis det gør det, skriver i ”et førende dansk dagblad”. Og anden ”Hvis jeg nu”-passage afsluttes med linjerne:

> Ja, nu, endelig tager VI
> Danmarks borgere
> Folket
> Magten
> !

Når det gælder litteratur og fiktion, så er der tale om en særlig og vanskeligt definerbar tidslighed. Fiktive handlingsgange er forløb, der foregiver at udspille sig i bestemte tidsrum, men i sig selv har de ingen reel varighed. Det er svært at komme deres tidslighed nærmere end den tid, det tager at læse sig igennem dem. Men læsninger kan gentages, hvad forløb i den virkelige verden som bekendt ikke kan. Litterær tid er en underlig form for 'al-tid'. Derfor er det ”nu”, der gøres gældende i det citerede, et moment, som ikke lader sig fiksere. Og den danskhed, der skrives ud fra og appelleres til, forekommer også som en form for citat, nærmere bestemt et citat eller ekko af en nationalistisk strømning, der i disse år gør sig gældende – ikke bare i Danmark men i (alt for) store dele af verden. Digtet insisterer på en presserende aktualitet og en ditto intentionalitet, der ikke lader sig fastholde ved nærmere eftersyn. Som Derrida pointerer i interviewet:

> There is no literature without a *suspended* relation to meaning and reference. *Suspended* means *suspense*, but also *dependence*, condition, conditionality. In its suspended condition, literature can only exceed itself. No doubt all language refers to something other than itself or to language as something other (48).

Og derfor gælder det, at ”[l]iterature ”is” the place or experience of this ”trouble” we also have with the essence of language, with truth and with essence, the language of essence in general” (48).

Hvis digtet er litteratur i denne forstand – hvis det består af sprog, som altid allerede er ekko og citation, og i den forstand en andens sprog – så ophæver det på ingen måde sig selv i en relativitet, som vi kan betrygge os ved. Tværtimod udgør det så meget desto mere *trouble* for os, idet det ikke ophører med at insistere på, at vi forholder os til det.

Og det insisterer, gør det. Hvis nu Madame Nielsen i et førende dansk dagblad skriver, hvad der nu står i digtet, og hvis den famøse fjerde bølge indfinder sig, gerne omkring ”Sankte Hans”, hvad så? Ja, hvad så:

Er det så et digt?
eller tværtimod det
det er:
Et politisk statement
Min helt personlige holdning
En reel og utilsløret opfordring til
Voldelig opstand
og
DØD OVER MAGTHAVERNE!
Underskrevet af mig selv
Lou Camille Nielsen
a.k.a. Madame Nielsen
Peblinge Dossering 20, 3. th.
2300 København N
DANMARK

Og under det versaliserede "DANMARK" står som signatur et formfuldendt svunget "MN", som er indscannet håndskrift.

Her stiger kompleksiteten til uanede højder. Først er der metapassagen, hvad Derrida ville betegne som en foldning,[7] som spørger, om det, vi læser – i fald disse 'hvad nu hvis-er' gælder – er et digt. Vi har allerede været omkring, hvor komplekst det er at navigere i forhold til, hvad forholdet er mellem digte, forstået som lyrik, fiktion og litteratur. Men spørgsmålet er her formuleret *som om*, det er et retorisk spørgsmål. Det virker underforstået, at dette selvfølgelig ikke er et digt, men "det, det er", altså udtryk for forfatterens uforbeholdne politiske holdning, så ekstrem som den nu er. Det lader til, at det gives til kende, at dette ikke er et digt i betydningen fiktion, men et uforbeholdent *statement*, et opråb og et manifest, skrevet til lejligheden her og nu. Og det er netop det endnu mere komplekse ved det.

Forfatteren må nemlig selv siges at være en fiktion. Madame Nielsen er blot den seneste inkarnation af en forfatter, der tidligere har været kendt som Claus Beck-Nielsen, Das Beckwerk eller bare Nielsen. Madame Nielsen er seneste skud på stammen i en serie af fiktionelle udgaver af samme forfatter, der på yderst reel og virkelig vis har ageret i det offentlige rum og af og til drevet gæk med offentligheden – i hvert fald når det kommer til en vis sag om litterært identitetstyveri, der endte i Højesteret. Så hvem er dette "mig selv", der har underskrevet som garant for autenticiteten af opråbet som opråb og udtryk for uforbeholden politisk holdning? Det kan man med rette spørge "sig selv" om!

Derrida anser det litterære værk for at være en reel og historisk inter-

vention, uanset hvor meget det mangler essens og er skrevet på et sprog, som er den andens. Det er en unik begivenhed, og det markeres ved dets datering og forfatterens signatur. Med en tekst af Joyce som eksempel, formulerer han det i interviewet sådan her:

> But this condensation of history, of language [hele sproghistorien kan som bekendt være indkapslet i en tekst af Joyce, min komm.], of the encyclopedia, remains here indissociable from an *absolutely* singular event, an *absolutely* singular signature, and therefore also of a date, of a language, of an autobiographical inscription (43).

Men den autobiografiske inskription, den autoriale signatur, kan altså, må vi medgive, være en del af det fiktionelle arrangement. Hvad skal man betegne et sådant fænomen som? Ironi? Derrida kan få ordet for næstsidste gang:

> Paul de Man was not wrong in suggesting that ultimately all literary rhetoric in general is of itself deconstructive, practicing what you might call a sort of irony, an irony of detachment with regard to metaphysical belief or thesis, even when it apparently puts it forward (50).

På dansk grund er det selvfølgelig Søren Kierkegaard, som har skrevet mest udførligt om ironi og om ironikeren som figur.

Ironi

Det har Kierkegaard i sin magisterafhandling *Om Begrebet Ironi*. Her har han et afsnit, han kalder "Orienterende Betragtninger". Det befinder sig imellem den lange redegørelse for Sokrates som en ironiker, der er skildret af en idealist, Platon, og det langt kortere afsnit om ironien i romantisk litteratur og tænkning. I dette mellemafsnit handler det netop om ironikeren som aktør i det offentlige rum, herunder i skikkelse af en forfatter. Fællesnævneren mellem en sådan ironiker og Sokrates, der også agerede i et offentligt rum, er, at begge nyder at svæve i en tilstand af frihed, som Kierkegaard betegner som negativ. Ironikeren formår at distancere sig fra alt, og binder sig dermed ikke positivt til noget som helst. Den ironiske nydelse er en svæven i ren negativitet. Ironikeren giver altid udtryk for at være eller mene noget modsat, eller bare noget andet, end vedkommende er og mener. Derved fremprovokerer ironikeren oprigtige reaktioner fra sine omgivelser, der ikke gennemskuer ironien, og det er en ikke uvæsentlig del af nydelsen, uanset om reaktionerne er begejstrede eller forargede. Ironi-

keren er en mester i at spille med på spillet og dermed få det til at afsløre sig selv. Ironien "*bestyrker* snarere det Forfængelige i dets Forfængelighed, den gjør det Gale endnu Galere" (295).

Kierkegaard, som skulle blive en mester i at maskere sig bag pseudonymer, skriver her også om forfatterens mulige behov for at distancere værket fra sig selv for at lade det tale i egen ret.

> [J]o mere det er en vis *indre Uendelighed*, der ønsker at frigøre sit Værk fra ethvert endeligt Forhold til sig selv, ønsker at se sig fritaget for al Condolation af Ulykkeskammerater og al Gratulation af Forfatternes ømme Broderskab – desto mere er Ironien fremtrædende. Gaaer det nu saavidt, at man kan faae en eller anden kaglende Hane, der saa uendelig gjerne vilde lægge et Æg, til halv undvigende, halv bestyrkende Folk i deres Vildfarelse, at lade sig paadutte Paterniteten, saa har Ironikeren vundet Spil (290-91).

Dette, at få en anden til at påtage sig forfatterværdigheden til et værk, vedkommende ikke har skrevet, er en noget tænkt situation. Men at forfatteren i offentligheden kan lege med sin identitet og derved sætte diverse spil i gang er et fænomen, man kender både fra den senere Kierkegaard og andre forfattere, herunder en vis Nielsen.

Dommen over ironikeren som sådan er imidlertid hård i dette afsnit. I sidste ende er det ironiens mission at underkende hele den givne virkelighed og Kierkegaard erklærer sig derfor enig med Hegel i at betegne den som uendelig absolut negativitet. Det intet, som resterer, når alt er negeret, sættes med afsnittets sidste ord lig med "den Dødsstilhed, i hvilken Ironien gaaer igjen og spøger (dette sidste Ord taget aldeles tvetydigt)" (296).

Men det er ikke afhandlingens sidste ord. Efter gennemgangen af ironien i romantikken følger et yderst kort afsluttende afsnit, som tilsyneladende rehabiliterer ironien, når bare den er behersket. Desuden fortrød Kierkegaard senere sin fremstilling af Sokrates som ren negativitet i *Om Begrebet Ironi*. I stedet fremhævede han Sokrates som et forbillede i forhold til sin egen praksis som indirekte meddeler og jordmoderkunstner i kristendommens tjeneste. Den indirekte meddeler eller ironiker evner at holde sig skjult og hjælper derved sin kommunikationspartner til at blive åbenbar for sig selv. Dette er den positive udgave af, hvad ironien effektuerer ifølge afsnittet med de orienterende betragtninger:

> I alle disse Tilfælde viser Ironien sig nærmest som den, der opfatter Verden, der søger at mystificere den omgivende Verden, ikke saa meget for selv at være skjult, som for at *faae Andre* til at *aabenbare* sig (289).

Man kan med god ret tvivle i forhold til, om ironien ultimativt lader sig beherske. Snarere vil den også destabilisere forsøg på at differentiere mellem ironi som ren negativitet og ironi i en god og opbyggelig sags tjeneste. Hvis sproget ultimativt er den andens, er ironi snarere et vilkår. Men så kommer vi absolut ikke uden om at forholde os til den. For egen regning og risiko.

I første omgang var det imidlertid begrænset, hvor mange der forholdt sig til det digt, Madame Nielsen lod offentliggøre i *Politiken* Grundlovsdag 2021. Det konstaterede hun selv i et essay, hun lod offentliggøre i samme avis den 26. februar 2022.

Ikke en fesen fis

Først ridser hun op, hvad det var, hun gjorde:

> Lørdag 5. juni 2021 udkom dagbladet *Politiken* med en grundlovstale af mig, Lou Camille Nielsen. Den var ganske vist trykt i bogtillæget [sic] og i rubrikken 'Breaking Poesi', hvor *Politiken* "hver uge beder en forfatter give sit perspektiv på den aktuelle nyhedsdagsorden". Det var måske i virkeligheden et digt forklædt som grundlovstale. Eller omvendt? Digtet eller grundlovstalen var underskrevet af mig, med min meget personlige signatur, som avisen havde skannet ind og trykt sort på hvidt. Men hvis det var et digt, overskred det i hvert fald grænsen for, hvad et digt traditionelt kan være. Det var kort sagt en tekst i gråzonen mellem fiktion og brutal virkelighed. Endda virkelighed på kant med loven: Den eller det havde overskriften 'Der findes ingen coronavirus' og afsluttedes med en opfordring til voldelig væbnet opstand (…).

Så konstaterer hun, hvad dette havde af konsekvenser, eller rettere: ikke havde af konsekvenser:

> Og hvad skete der? Ikke en fesen fis. Selvfølgelig. Herregud, det var jo bare et 'digt', trykt i et litteraturtillæg i Lidenlandets 'levende', men komplet tandløse avis.

Dette er, hvis man spørger Derrida i interviewet, netop, hvad litteraturen risikerer, når den benytter sig af sin licens til at sige det utilladelige. Herregud, det er jo bare fiktion:

> The freedom to say everything is a very powerful political weapon, but one which might immediately let itself be neutralized as a fiction (38).

Og en sådan neutralisering er, hvad der skete – altså ikke en fesen fis.

Lou Camille Nielsens konstatering af dette er imidlertid kun en indledning til essayet. Det handler om hendes litterære fejde med forfatterkollegaen Thomas Boberg. Boberg har hun ellers opfattet som en form for litterær faderfigur med stor betydning for hendes eget forfatterskab, skriver hun. Men et besøg i 2016 hos Boberg, som er bosat i Addis Abeba i Etiopien, hvor de skulle foretage en vandring sammen som basis for litterære projekter, gik ikke som forventet. Tilsyneladende blev de uvenner. Boberg har efterfølgende udstillet Madame Nielsen i romanen *Africana* fra 2019. Man kan sige, at Boberg her påtager sig paterniteten, faderrollen, og skælder Nielsen hæder og ære fra. Hun, som altså er en han, insisterede på at gå rundt iført dametøj i et af de mest homofobiske lande i verden. Det er sikkert lige så åndssvagt, som det lyder. Og Madame Nielsen gør vitterligt en ynkelig figur i *Africana*.

Men hendes reaktion følger først i omtalte essay fra den 26. februar 2022. Heller ikke det får imidlertid den store opmærksomhed. Det fører også kun til en fesen fis. Og det undrer litteraturredaktøren ved *Information*, Peter Nielsen, så meget, at han skriver et essay i sin avis den 17. juni 2022. Det hedder, søreme, "Når alt er tilladt i kunstens navn". Det handler imidlertid slet ikke om det digt, det ellers har handlet om her. Det handler kun om den litterære fejde mellem Boberg og Madame Nielsen og, som sagt, om den manglende reaktion på essayet fra februar 2022, som Peter Nielsen kun kan forklare ved det faktum, at den russiske invasion i Ukraine fandt sted et par dage senere og offentligheden dermed fik andet at tænke på.

Det, som er tilladt i kunstens navn, og som Madame Nielsen skriver om, er litterære identitetstyverier, litterære fremstillinger af mennesker fra den virkelige verden i fiktionstekster. Tankerne kan her gå tilbage til Højesteretssagen, hvor Madame Nielsen blev frikendt for at have stjålet Thomas Skade-Rasmussen Strøbechs identitet i forbindelse med romanen *Suverænen*.

Nu kom Boberg først med en fremstilling af Madame Nielsen i *Africana*. Og det skriver hun om i essayet. Hun blev så ydmyget, slår hun fast, at hun ikke kunne vise sig i det offentlige, danske, litterære rum i en længere periode. Hun måtte gå i selvvalgt eksil i Berlin. Dette refererer Peter Nielsen troskyldigt i sit essay, helt uden at studse over det, som er mest frapperende. For hvem er det, som i slutningen af 1845 geråder i infight med et satirisk magasin og i den forbindelse bliver så ydmyget, at han ikke

kan vise sig i det offentlige rum – og som tager til Berlin for fjerde gang i maj 1846? Jo, det er jo Søren Kierkegaard.

Madame Nielsen får altså modelleret sig selv efter Kierkegaards selvproklamerede martyrium (men nævner kun de andre eksilerede danske forfattere Bang, Stangerup og Heiberg), mens Boberg omvendt må lide den tort at få henledt opmærksomheden på, at han, i den rå virkelighed der er Addis Abeba, er nødsaget til at bo vel forskanset i ambassadekvarteret og således ikke kan komme udenom at residere i en position, som minder ubehageligt meget om koloniherrens. Hvem har vundet spillet? Det er ikke sikkert, det er til at sige endnu, eller nogensinde bliver det.

Spillet er i det hele taget langt fra slut. Peter Nielsen hæfter sig ved og studser over, hvad der også er frapperende, nemlig Madame Nielsens præcisering af sit navn fra 2019 og frem som, vi kender det fra både digt og essay i *Politiken*, Lou Camille Nielsen.[8] Thomas Bobergs to yngste børn, en dreng og en pige, hedder Louie og Camilla. Har Nielsen, oven på bruddet med Boberg, stjålet hans børns navne og, som en lige så raffineret som perfid revanche, gjort dem til elementer i sit eget spil, sin egen fortløbende performance som Madame Nielsen? Nej, har hun bedyret, navnet er inspireret af min mormors navn. Mormoderen hed Lilly Kamilla Davidsen. Hvad skal man tro?

Ja, det bliver ikke lettere at finde ud af, når Madame Nielsen i essayet pludselig annullerer digtets radikalitet, som angiveligt også har kostet hende en venskabelig relation til forfatterkollegaen Ida Jessen.[9] Nærmest som en bisætning karakteriseres digtet pludselig sådan her: ”mit grundlovsdigt med dets parodi på hysterisk Trump-retorik og storm på alverdens kongresser i Frihedens navn”.

Imellem de to helt modsatrettede karakteristikker af digtet, som essayet således rummer, kan man fristes til at tro, at Madame Nielsen svæver ophøjet rundt og nyder sin negative frihed. Men det ville, hvis man spurgte Kierkegaard, ikke være alvorligt at tro noget sådant. Det alvorlige er, at man må forholde sig til, hvad hun sætter i værk og på spil, og at man responderer på det for egen regning og risiko. Foruroligende nok.

Litteratur

Derrida, Jacques: ””This Strange Institution Called Literature”. An Interview with Jacques Derrida”. I Attridge, Derek (red.) og Jacques Derrida: *Acts of Literature*. New York og London: Routledge 1992

Eika, Jonas: Tale ved overrækkelsen af Nordisk Råds Litteraturpris i 2019. https://

dansketaler.dk/tale/jonas-eikas-takketale-ved-mdtagelsen-af-nordisk-raads-litteraturpris-2019/

Kierkegaard, Søren: *Om Begrebet Ironi*. I bd. 1 (1997) af Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards skrifter 1-27*. København: Gads Forlag 1997-2013

Madame Nielsen: "Opråb til den enevældige Dronning Mette og hendes hof af 'eksperter': Der findes ingen coronavirus". *Politiken* 5. juni 2021

Madame Nielsen: ""Jeg kunne aldrig igen vise mig i Københavns litterære cirkel"". I *Politiken* 26. februar 2022

Nielsen, Peter: "Når alt er tilladt i kunstens navn". *Information* 17. juni 2022

Noter

1 I september 2022, efter nærværende artikel egentlig var færdigskrevet, faldt der dom i sagen ved domsmandsretten på Frederiksberg. De tre mænd blev frikendt. I afgørelsen blev der lagt vægt på, at Mette Frederiksen ikke var til stede og at der ikke umiddelbart var tale om en direkte trussel. Det skyldes ikke mindst, hed det videre, at der var tale om et tvetydigt udsagn, der kunne opfattes sådan, at det spillede på aflivningen af mink. Afgørelsen funderes således i høj grad i kontekstuelle forhold. Handlingen kunne sagtens have været fundet strafbar under andre omstændigheder. Om afgørelsen appelleres af anklagemyndigheden vides ikke i skrivende stund.

2 Mens jeg skrev på dette essay, fandt overfaldet på Salman Rushdie i New York sted.

3 Det hører med til billedet, at Madame Nielsen ikke i øvrigt har gjort sig gældende som lyriker, men som romanforfatter, dramatiker og performancekunstner. Det samme gælder tidligere inkarnationer af Nielsen.

4 I forbifarten bør det nævnes, at digtet tager sig den frihed selv at tematisere foreteelsen fiktion i kraft af verslinjerne: "'Frihed' / er nu bare et ord [måske en allusion til "freedom is just another word for nothing left to lose", en linje Janis Joplin hittede med, min komm.] og 'demokratiet' / En fiktion ligesom 'corona'."

5 Affiniteterne mellem den litterære og den juridiske tekst er et emne, der interesserer Derrida, og det er et spændende spor at forfølge videre, men det falder uden for rammerne af nærværende arbejde.

6 Det er en af Kierkegaards mest vedholdende pointer, at man aldrig kan slutte direkte fra et sprogligt udsagn til intentionen bag det. Så ikke engang i tilfældet Eika bør man måske føle sig absolut sikker.

7 Som påpeget, er metapassagen fremhævet som en sådan i digtet ved ikke at have stort begyndelsesbogstav i hver verslinje. Det har det efterfølgende afsnit, dog med undtagelse af den ultrakorte verslinje med det enkeltstående, uanselige

”og”. Den næste verslinje er til gengæld versaliseret hele vejen igennem. Det er et brud på systemet, man måske kunne betegne som en foldning i anden potens.

8 Imidlertid signeres essayet sådan her: ”*Also sprak Madame Augustin Nielsen, søndag-onsdag 16.-19. januar 2022*”. Et alter ego eller pseudonym, der knytter sig til Nietzsche, blandes således ind i sammenhængen sammen med en bekendende kirkefader. En indscannet signatur optræder til gengæld ikke. Dateringen må umiddelbart læses som henvisende til det tidsrum, hvor essayet blev skrevet.

9 Jessen og Nielsen nåede tilsyneladende ikke til enighed igennem en sidste samtale, de havde. Det affødte følgende refleksion fra Madame Nielsen, som citeres i essayet: ”Men man behøver jo heller ikke at nå til enighed, tænkte jeg, tværtimod, netop uenigheden, dissonanserne, er jo det, der gør livet så spændende, ja, *levende*, at man i hvert øjeblik, i hvert møde, i enhver sand samtale, sidder *med livet i hænderne*. Så længe man blot bliver ved med at mødes og ser hinanden i øjnene og taler om DET HELE, og frem for alt lytter.” DET HELE. Alt. *Everything*. *Tout*.